



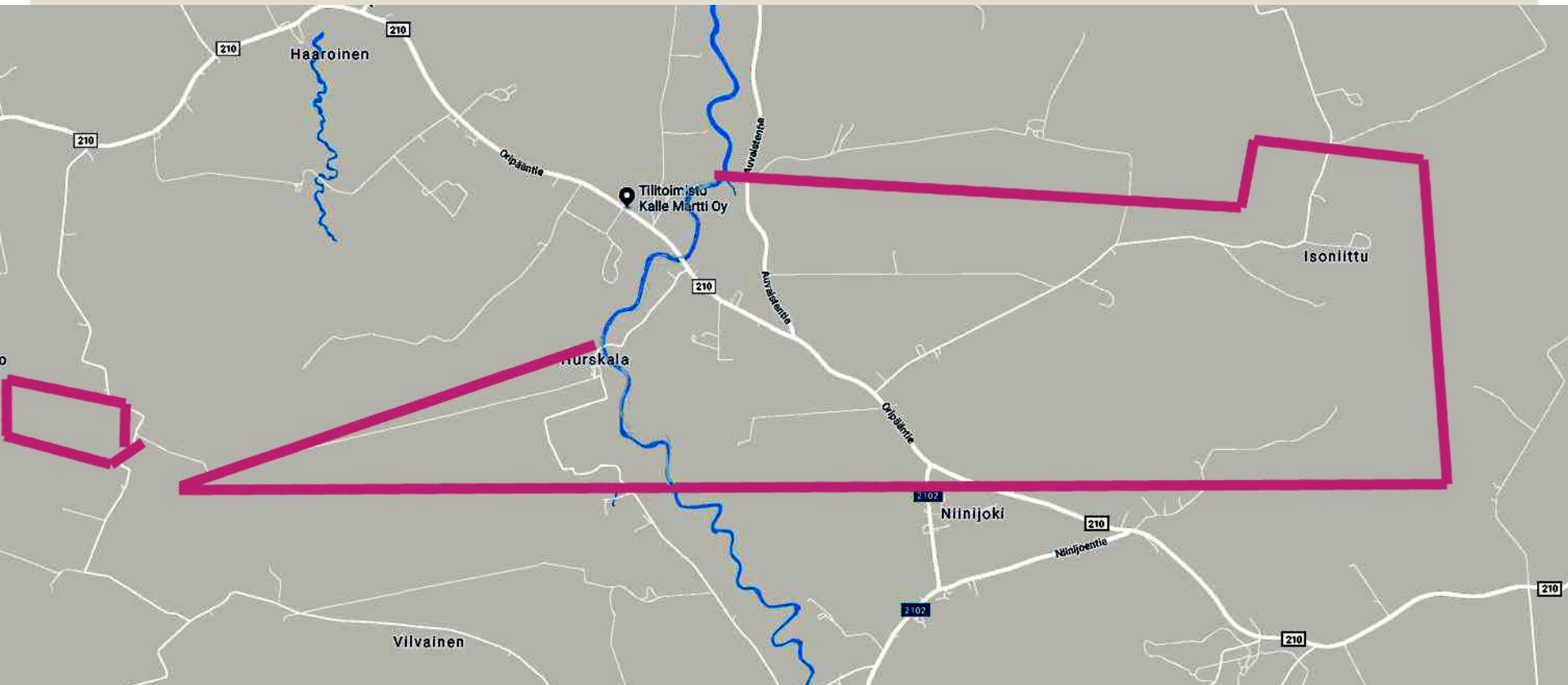
HURSKALA

Kyläkeskiviikko 18.4.2018

Suomen maatalousmuseo Sarka
lina Wahlström

Hurskalan rajat nykykartalla

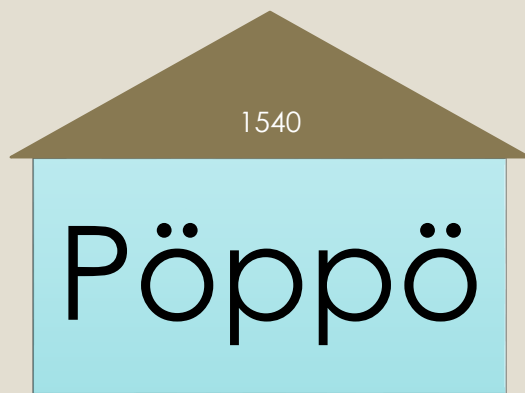
Kartta: Google Maps



Hurskalan varhaisvaiheet



Filppu Antinpoika

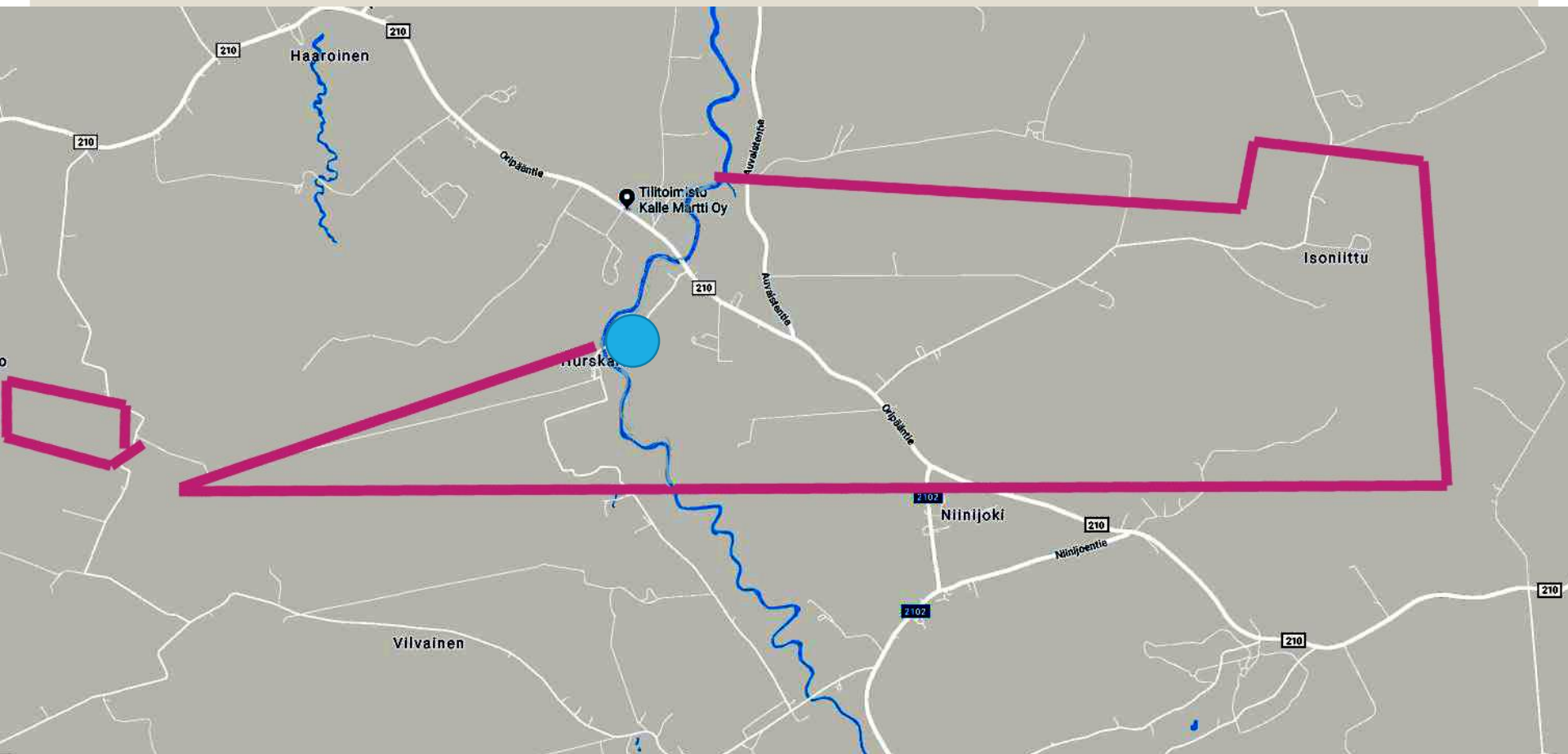


Jöns Pohjolan



Filppu Mikonpoika Hurska

- Ensimmäiset tunnetut isännät ovat vuodelta 1540: Jöns ja kaksi Filppua

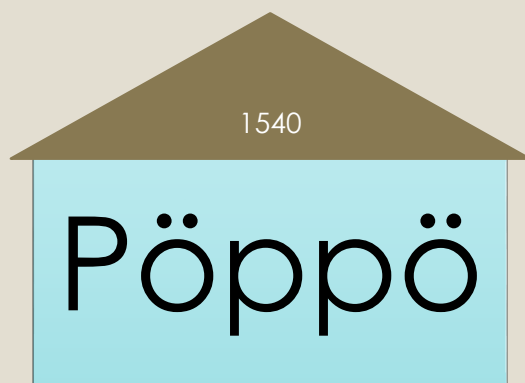


- Talot sijaitsivat vieretysten Niinijokivarressa (kartan sinisen pallon kohdalla), pellot ympärillä

Karja 1540 maakirjan mukaan



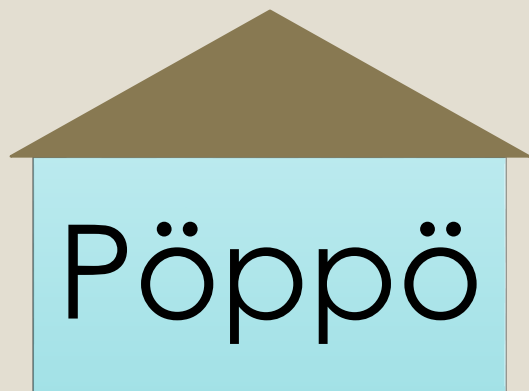
Hevosia	1
Härkiä	-
Lehmiä	3
Nuorta karjaa	1
Lampaita	3



Hevosia	1
Härkiä	2
Lehmiä	3
Nuorta karjaa	3
Lampaita	6



Hevosia	1
Härkiä	4
Lehmiä	7
Nuorta karjaa	1
Lampaita	7

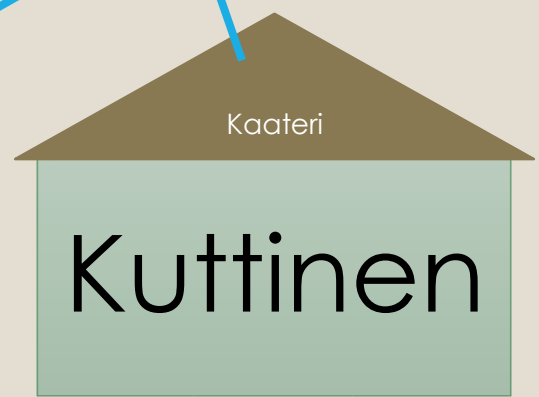


Matti Filpunpoika

- Vuonna 1561 Salli jaetaan kahteen yhtä suureen osaan



Matti Filpunpoika



Filppu Antipoika

Karja 1571 hopeaveroluettelon mukaan



Hevosia	1
Härkiä	-
Lehmiä	1
Nuorta karjaa	3
Lampaita	1

Mikko Tapaninpoika



Hevosia	1 (rampa)
Härkiä	-
Lehmiä	2
Nuorta karjaa	8
Lampaita	-

Eskil Henriksson



Hevosia	1
Härkiä	-
Lehmiä	2
Nuorta karjaa	8
Lampaita	1

Matti Filpunpoika



Hevosia	1
Härkiä	-
Lehmiä	-
Nuorta karjaa	2
Lampaita	-

Filppu Antinpoika

Hurskalan isännät 1600-luvulla



Kontti

Pertti Mikonpoika 1577
Joose Tapaninpoika 1611
Mikko Juhonpoika 1638
Joose Tapaninpoika 1643
Mikko Juhonpoika 1657
Tuomo Mikonpoika 1663
Jaakko Tuomonpoika 1693

PUUSTELLI 1695



Pöppö

Knuuti Eskonpoika 1584
Olavi Knuutinpoika 1634
Erkki Erkinpoika 1652
Reko Erkinpoika 1675



Salli

Matti Matinpoika 1584
Pauli Matinpoika 1611
Yrjö Pentinpoika 1635
Jaakko Yrjönpoika 1656
Jaakko Pertunpoika 1662
Antti Jaakonpoika 1694
Tuomas Joosepinpoika 1699



Kuttinen

(Jaakko Klementinpoika 1577)
Tuomo Erkinpoika 1665
Tuomo Tuomonpoika 1692

PUUSTELLI 1697

Vaikeuksien vuosisadat

- Vuosina 1570-1721 Ruotsissa oli vain 27 rauhan vuotta
 - kireä verotus ja jatkuvat sotaväenotot
- 1600-luvulle osui myös useita pahoja katovuosia. Sato ei tahtonut riittää ns. normaaleinakaan vuosina
 - 1600-l lopulla suuret nälkävuodet
- Isoviha 1713-1721 = 9 vuotta kestänyt venäläismiehitys
- Katovuodet 1722 lähtien

Salli ja suuret nälkävuodet

- Suuret nälkävuodet 1696-97
 - Loimaan hallintopitäjän noin 300 asutusta talosta lähes 60 autioitui. Yksi näistä Hurskalan Salli
- Suurten kuolonvuosien alla Sallin tilaa hallitsi Antti Jaakonpoika. Tilalla asuivat lisäksi vaimo Aune, äiti Maisa, veli Matti ja sisar Aune.
- Nälkävuoden rokottivat tilan väkeä ja eloonjääneet perheenjäsenet jättivät tilan, joka jäi kokonaan kylmilleen
 - Todennäköisesti Sallin väki liittyi maanteitä kansoittaneihin kerjäläislaumoihin
 - Muista ei varmaa tietoa, mutta tilansa menettänyt isäntä Antti Jaakonpoika otettiin armeijaan 1701
- Uusi isäntä, Tuomas Joosepinpoika, tilalle löytyi 1699
 - Vilvaisista, oli jo 42-vuotias
- Anoi kahteen otteeseen vapaavuosia verotukseen saadakseen tilan kuntoon
 - Sai kunnostettua Sallin tuottavaksi ja veronmaksukykyiseksi taloksi



Kuva: Suuri maatilakirja (1963)

Hurskalan isännät 1700-luvulla



Mats Thomasson	1699
Erik Jönsson	1725
Gustav Eriksson	1758
Erik Gustavsson	1770
Johan Jacobsson	1788



Mats	1707
Mårten Michelsson	1732
Henric Mårtensson	1770
Henric Henricsson	1786

Pöppö tunnetaan
nimellä Martti noin
vuodesta 1732



Michel Thomasson	1725
Henric Michelsson	1751
Jakob Michelsson	1770
Mats Jakobsson	1798



Johan Thomasson	1707
Mats Thomasson	1725
Michel Matsson	1732
Anders Michelsson	1749
Nils Björkman	1758
Carl Johan Häggelin	1776

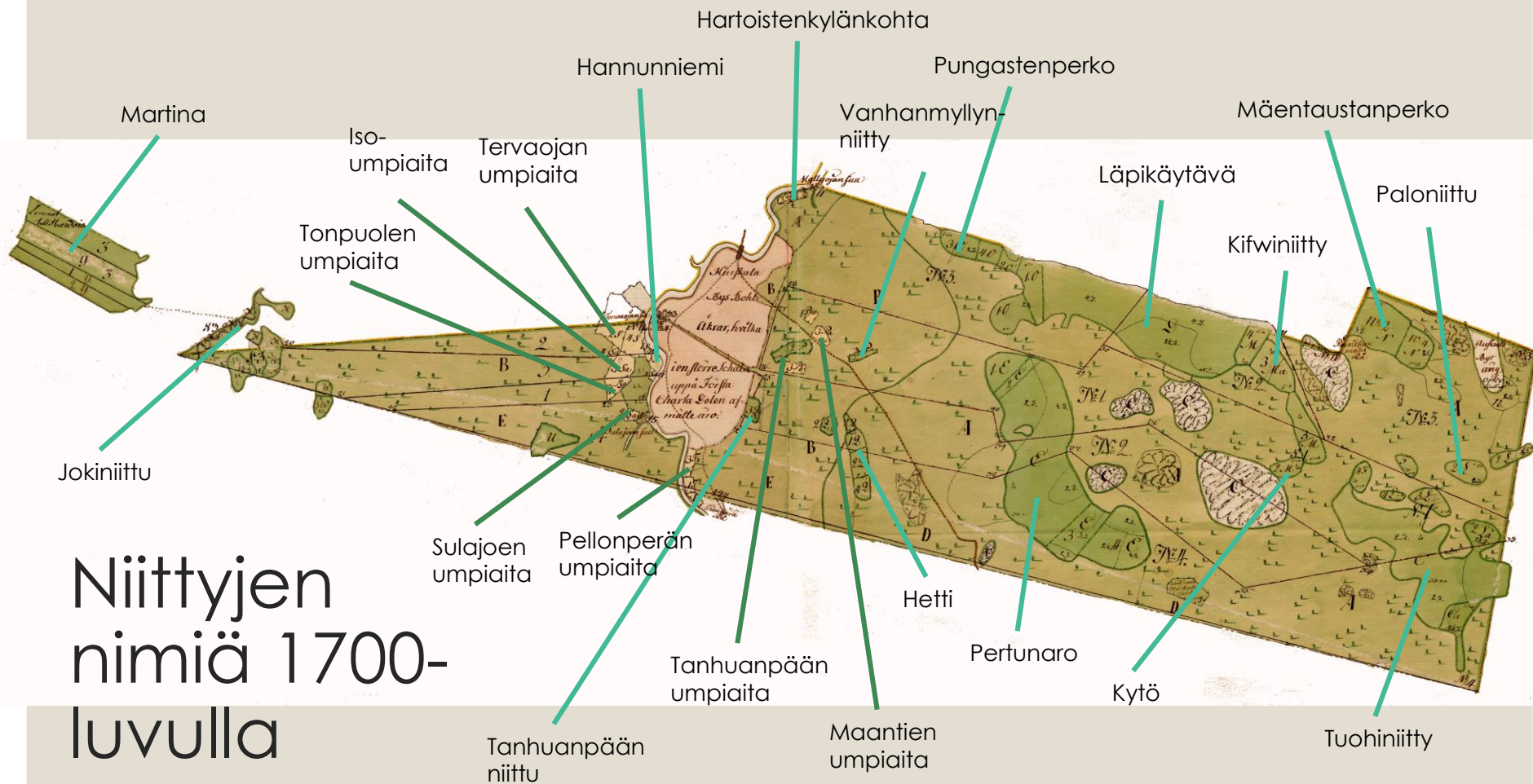
Kuttinen
tunnetaan nimellä
Hollo noin
vuodesta 1725

Kontti ja isoviha

- Isovihan jälkeen Loimaalla vapaavuosia verotukseen anoi 129 talonpoikaa eli lähes joka toinen
 - Aiheettomia anomuksia näistä oli 29
- Yksi anojista oli Kontti
 - Autioituneen tilan viljelykseen ottoa ja verotuksen vapaavuosia anoi Erkki Yrjönpoika
 - Edellinen isäntä Matti Olavinpoika eli kerjuulla
- Tila rakennuksineen niin huonossa kunnossa, että vapaavuosia myönnettiin viisi

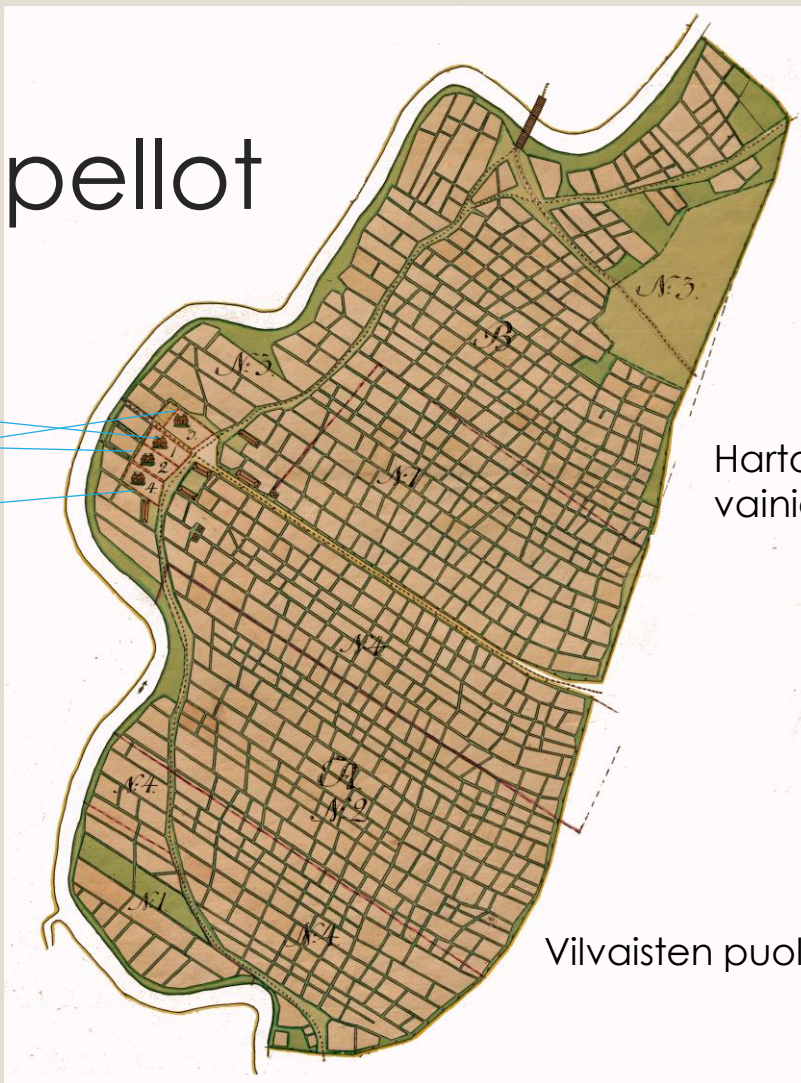


Kuva 50: Isonvihan jälkeen Loimaalla verovapauksia saaneiden talojen alueellinen sijainti. Suhteellisin vähäisin koettelemuksin näyttävät suuren Pohjan sodan ja isonvihan aiheuttamista rasituksista selvinneen Kojonjokivarren kylät Eurasta ylöspäin sekä Onkijoki ja Haara. Myös Loimijoen tuntumassa ja Niinijokivarressa pääsivät pitäjän ylimmät asumat muita alueita helpommalla. Mutta em. kulmakuntien syrjäisyys tuskin riittää selitykseksi tälle asintilalle, sillä erittäin vähin takaiskuin selvisivät myös sellaiset liikenteellisesti hyvin keskeisillä paikoilla sijainneet kylät kuin Virtaa, Mälläinen, Männistö, Niinjoensuu, Haaroinen ja Hirvikoski. Tämä viittaa siihen, etteivät venäläiset ainakaan Loimaan seudulla pääteitä kulkiessaan saattaneet niiden varsilla matkaan mitään erityisiä hävityksiä. Kylittäin tarkastellen ja talolukuun suhteuttaen heikoimmassa tilassa isonvihan jälkeen olivat Pesänsuo, Krekilä, Pahikainen, Torkkala, Ilola, Vahvala, Kankare, Kojo, Eura, Vesikoski, Kemppeä, Peltainen, Sieppala, Karhula ja Piltola.



Kylätontti ja pellot

1. Kontti
2. Salli
3. Hollo (Kuttinen)
4. Martti (Pöppö)

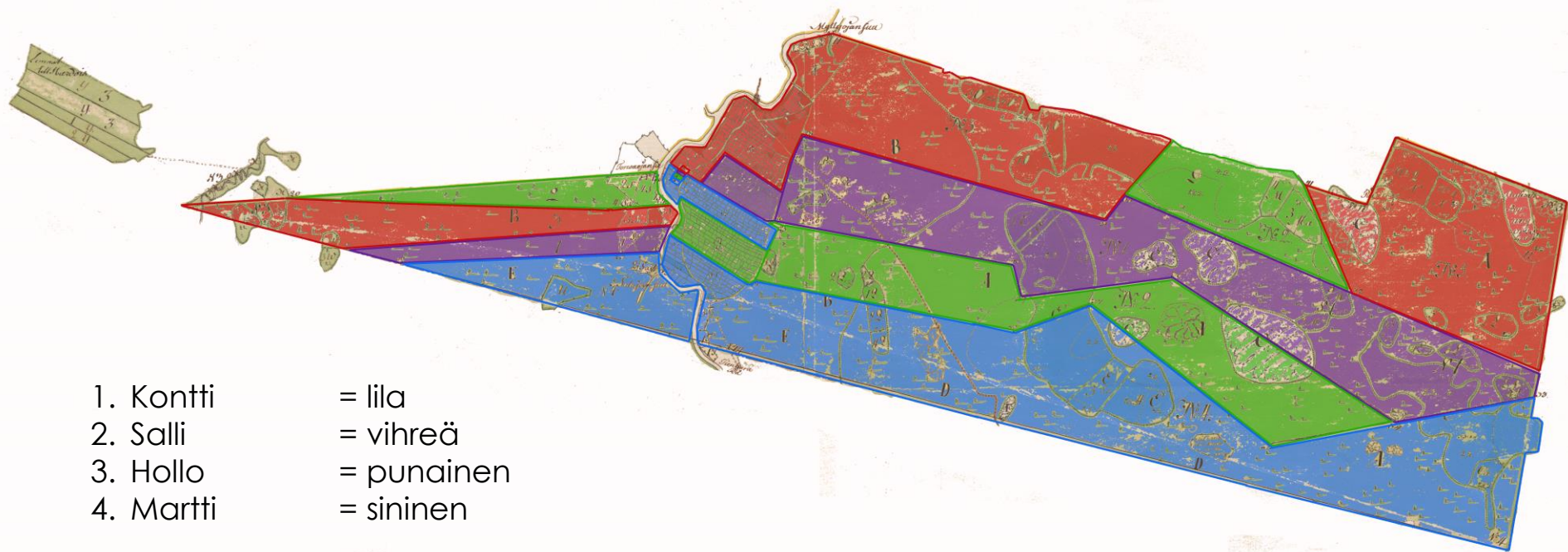


Hartoisten puoleiset
vainiot

Vilvaisten puoleiset vainiot

Isojako 1778

- Maiden jako isojaon mukaan karkeasti kartalle väritettynä



Hurskala 1800-luvulla

Kontti

Helmi

Johan Michelsson	1810
Henrik Matsson	1814
Henric Henricsson	1831

- Sallin omistukseen 1845
- Tunnetaan nimellä Helmi viimeistään vuodesta 1873 lähtien

Martti

Michel Thomasson	1810
Carl Simonsson	1814
Johan Jacobsson	1831
Josef Carlsson	1845
Kaarle Juha Kaarlenpoika	1852
Kaarle Vihtori Kaarlenpoika	1887
Iisakki Nestori Iisakinpoika	1891
Kalle Henrik Martti	1895

Salli

Johan Matsson	1823
Carl Fredric Matsson	1831
Omistajana Knuutila	1866
Matti Matinpöika	1873

- Kestikievari 1885-1905

Hollo

Johan Simonsson	1814
Frans Henrik Knorring	1823
Anders Johansson	1838
Israel Henricsson	1845
Joseph Jacobsson	1848
Erland Johansson	1866
Antti Israelinpoika	1883
Frans Edvard Lindberg	1902

Hurskalan torppia



Kontti/Helmi

Ojala	1804-72
Hauenkuono	1823-72
Rajala	1823-51



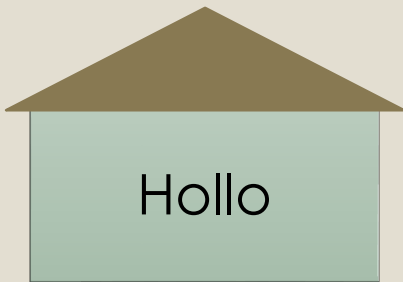
Martti

Saari	1792-1892
Nummela	1804-1902
Töykkälä	1810-70
Takala	1810-37
Hakala	1823-92
Pellonperä	1852-72
Tuohimaa	1893-1902
Lähde	1883-1902



Salli

Kankare	1798-1872
---------	-----------



Hollo

Myllynoja	1814-1902
Jaakola	1814-65
Ojala	1814-17
Punkainen	1838-94
Mäkelä	1893-1902

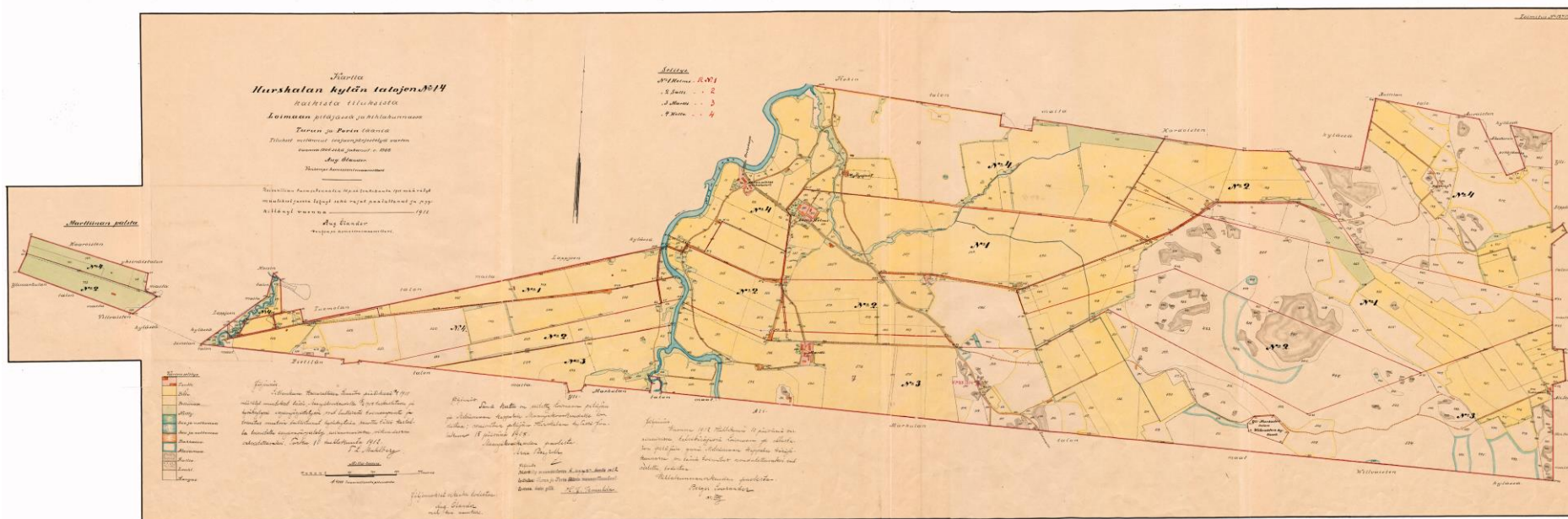
*Tuohimaan
olkikattoinen
torppa, miehet
mehiläispesien
äärellä.*



Tuohimaa, yksi Martin torpista. Kuva: Niinijoki ajan virrassa, s. 277

Isojaon järjestely 1911

1. Helmi
2. Salli
3. Martti
4. Hollo



Hurskala

Loimaan lehdessä julkaistu tiivistelmä esitelmästä

Hurskalan kylässä, Niinijoen varressa, oli vuonna 1450 kolme taloa: Kontti, Pöppö ja Salli. Vuonna 1561 talojen määrä lisääntyi yhdellä, kun Salli jaettiin kahteen yhtä suureen osaan. Toisen puolikkaan nimeksi tuli Kuttinen. Talojen varallisuus heittelehti melko voimakkaasti. Vuonna 1571 Salli oli kylän suurin ja Kuttinen pienin talo. Kymmenen vuotta myöhemmin, vuonna 1581, Salli oli kuitenkin autio eli veronmaksukyvytön.

1600-luvulla kaikilla kylän taloilla oli vuorollaan vaikeuksia. Esimerkiksi Kontin isäntä Mikko Juhonpoika joutui sotaan 1630-luvulla. Pöppön 1640-luvun isäntä Olavi Knuutinpoika puolestaan ei saanut taloa menestymään, joutui luopumaan isännyydestään ja asui lopulta tilalla loisena. Kuttinen oli veronmaksukyvytön 1600-luvun puoliväliin saakka.

Hurskalan talojen kohtaamat ongelmat olivat 1600-luvulle tyypillisiä. Vuosien 1570-1721 välillä eli 151 vuoden aikana, Ruotsin valtakunnassa oli vain 27 rauhan vuotta. Sotatoimet ja armeijan ylläpitäminen vaikuttivat talonpoikien elämään muun muassa kireän verotuksen ja jatkuvien sotaväenottojen muodossa. 1600-luvulle osui myös useita pahoja katovuosia.

Vuosia 1696-97 kutsutaan kuvaavasti suuriksi kuolon-vuosiksi. Silloin pitäjässä kuoli yli 700 henkeä, kun väkiluku yhteensä oli noin 3000. Loimaan hallintopitäjän noin 300 asutusta talosta lähes 60 autioitui. Yksi näistä Hurskalan Salli, jonka väki todennäköisesti liittyi maan-teitä kansoittaneihin kerjäläislaumoihin.

Uusi isäntä tilalle löytyi vuonna 1699. Tuomas Joosepinpoika tuli Hurskalan Salille Vilvaisista, jossa

hänen veljensä Erkki piti Knuutilan ratsutilaa. Saadakseen tilan takaisin jaloilleen Tuomas anoi vapaavuosia verotukseen. Katselmukseen perustuen verovapautta myönnettiin 5 vuotta ja myöhemmin kaksi lisää. Tänä aikana Tuomas sai kunnostettua Sallin tuottavaksi ja veronmaksukykyiseksi tilaksi, jota ei enää autiutilojen luetteloissa nähty.

1700-luku ei valjennut juurikaan 1600-lukua kirkaampana. Maata kurjisti Suuri Pohjansota ja siihen liittynyt venäläisten miehityskausi eli isoviha vuosina 1713-21. Myös katovuodet koettelivat 1720-luvulla.

Hurskalassa Kontin isäntä Matti Olavinpoika ajautui tänä aikana taloudellisiin ongelmiin ja eli lopulta kerjuulla. Vävyensä Jaakko Erkinpoika yritti viljellä taloa, mutta hänet otettiin venäläisten sotamieheksi vuonna 1720. Vuonna 1724 Kontin otti viljelykseensä Erkki Yrjönpoika.

Hän oli yksi niistä 129 talonpojasta, jotka anoivat isovihan jälkeen verotuksen vapaavuosia Loimaalla. Niitä myönnettiin Erkkelle viisi, sillä tehdyssä katselmuksessa todettiin muun muassa, että talon rakennuksista vain kaksi oli sellaisenaan kunnossa ja että niityt olivat suureksi osaksi metsittyneet.

Vaikeuksien jälkeen 1700-luku toi kuitenkin mukanaan myös edistystä ja uusia tuulia. Vuosisadan alkuvuosikymmeninä Pöppö muutti nimensä Martiksi ja Kuttinen Holloksi. Kylällä toimitettiin isojako vuodesta 1778 lähtien. 1800-luvun puolivälissä Kontti siirtyi Sallin omistukseen ja vuosisadan loppupuolella se alettiin tuntea nimellä Helmi. Salli toimi kestiekivarina vuodet 1885-1905.

Lähteitä

- Kansallisarkiston digitaaliarkisto <http://digi.narc.fi/digi/> (kartat, kirkonkirjat, asutuksen yleisluettelo)
- Maanmittauslaitoksen arkisto (kartat)
- Suomen sukuhistoriallisen yhdistyksen kuvatietokanta www.sukuhistoria.fi (kirkonkirjat)
- Timo Verho: Loimaan talonpoikaissuvut 1540-1870
- Veikko Laakso: Suur-Loimaan historia I ja II
- Suomen maatilat ja Suuri maatilakirja (<http://sukutilat.sarka.fi/>)
- Männistö, Sami: Tarina 1690-luvun nälkävuosilta. Saviseudun Joulu n:o 20, 2008.
- Suvanto, Seppo: Satakunnan henkilötiedosto 1303-1571 (www.narc.fi/suvanto)
- Niinijoki ajan virrassa (Niinijoen Kyläyhdistys r.y. 2004)